

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 12 (743)

„Mokslo Lietuvos“ skaitytojams skelbiame Lietuvos Respublikos Prezidento metinį pranešimą ir kviečiame akademinę bendruomenę aktyviai įsitraukti į diskusiją apie valstybės raidą ir mokslo vaidmenį, kuriant ilgalaikę jos strategiją.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO METINIS PRANEŠIMAS

2024 06 25

Brangūs Lietuvos žmonės, gerbiami Seimo nariai, susitinkame neseniai paminėję 20-ąsias narystės Europos Sąjungoje ir NATO sukaktis. Susitinkame kaip orūs ir drąsūs Lietuvos – laisvos ir nepriklausomos, aukštų tikslų sau bei kitiems keliančios valstybės – piliečiai.

Pastaruosius 15 mėnesių gyvenome rinkimų nuotaikomis. Balsavome savivaldybių tarybų ir merų, Prezidento, Europos Parlamento rinkimuose. Rinkėjai išklusė, ką jiems sakė kandidatai, o svarbiausia – įvertino, kiek žodžius atitinka darbai. Ir jie taip pat tarė savo žodį. Liko sulaukti Seimo rinkimų, ir visos svarbiausios šalies institucijos bus atnaujinusios savo įgaliojimus. Išrinktiems politikams reikės dirbti. Tačiau – dirbti kuria kryptimi?

Norėdami atsakyti į šį klausimą, pirmiausia turime sąžiningai ir tiksliai įvertinti, kur esame šiuo metu. Narystės Europos Sąjungoje ir NATO jubiliejai išryškino pasiekimus, kuriais išties galime ir turime didžiuotis. Tai, dėl ko dirbome praityje – mūsų pastangos užtikrinti teisės viršenybę, kelti aukštyn šalies ekonomiką, dalyvauti kuriant vieningą demokratinę Europą, kartu su sąjungininkais stiprinti regioninį ir nacionalinį saugumą – davė rezultatų. Niekada Lietuvoje nebuvo sukuriama tiek materialinės gerovės. Niekada modernios Lietuvos valstybės balsas taip garsiai neskambėjo tarptautinėje erdvėje. Niekada mūsų šalis neturėjo tiek konkrečių saugumo garantijų, patvirtintų ne tik Briuselyje, Vašingtone, Madride, bet ir Vilniuje. Ir niekada mes nebuvo tokie solidarūs, kaip pastaraisiais metais, kai mūsų pagalbos prireikė Ukrainai.

Praėjęs dvidešimtmetis mums atnešė daugiau tikėjimo savo jėgomis. Šiandien nebijome svajoti ir siekti dar daugiau. Peržengti galimybių ribas. Mes tikrai galime, kai norime. Arba kai nėra kitos išeities. Įrodinėjame tai kaskart iš naujo, kai užklumpa krizė. Kartu mes atlaikėme koronaviruso pandemijos, energetikos kainų ir nelegalios migracijos išbandymus. Kartu, tikiu, atlaisvinsime ir būsimas krizes.

Tačiau vien to valstybės gyvenime nepakanka. Negalime visą dėmesį telkti į gaisrų gesinimą, ignoruodami pamatines jų priežastis. Nacionalinio saugumo, teisėtvarkos, socialinės politikos, sveikatos apsaugos, švietimo, transporto ir daugelio kitų sričių iššūkius turime spręsti anksčiau, nei jie įgauna kritinį mastą. Anksčiau, nei pradeda griūti tiltai. Anksčiau, nei Vilniaus gatves užplūsta traktoriai. Anksčiau, nei kyla streikuoti neapsikentę mokytojai. Anksčiau, nei

darbą masiškai palieka teisėjai, prokurorai ar policijos pareigūnai. Anksčiau, nei desperatiškų veiksmų griebiasi artimųjų slaugos palaužti žmonės.

Nebegalime toliau dirbtinai dalinti, skaldyti ir rūšiuoti Lietuvą. Neturi būti Pirmos Lietuvos, Antros Lietuvos, Trečios Lietuvos. Negalime nurašyti ištisų šalies regionų ar žmonių grupių kaip niekam nereikalingo balasto. Negalime įsivaizduoti, kad bendravimas su Lietuvos žmonėmis – tai tik proginis kalėdojimas. Užtenka padalijimų. Jie naudingi tik mūsų priešiniams. Lietuva visada buvo viena ir nedaloma. Kai visi drauge stovėjome Baltijos kelyje, kai siekėme atkurti nepriklausomybę ir kai gynėme savo laisvę, pirmyn mus vedė bendri tikslai ir idealai.

Kad galėtų toliau augti ir klestėti, Lietuva turi atsispirti išcentrinėms jėgoms. Privalome atsispirti pagundai užsidaryti socialiniuose burbuluose ir kaltinti vieni kitus. Mes turime kalbėtis, įsiklausyti ir ieškoti bendro sutarimo. Būtent nuoširdus dialogas yra stipresnis ir saugesnis, taip pat pagarba Žmogui grįstos valstybės pagrindas. Mums reikia tokios valstybės. Valstybės, kuri solidarai kurtų ir dalintųsi gerove, o ne ją selektyviai kreiptų keliems išrinktiesiems. Valstybės, kuri atsiskųstų į žmones – pirmiausia tuos, kuriems reikia pagalbos ir paramos. Tik šį tikslą pasiekę, galėsime pasitelkti visą šalies – visų jos žmonių – potencialą. Tada nereikės stebėtis, kad iš kartos į kartą perduodamas skurdas, nusivylimas ir nepasi-

tikėjimas valstybės institucijomis. Nereikės stebėtis, kad rinkėjai balsuoja ne taip. Palaiko ne tuos. Arba visai ne balsuoja. Mūsų pareiga – padaryti daugiau ir geriau, kad ateityje galėtume jaustis ramūs ir saugūs. To tikrai nebus be sąžiningų bendrojo gėrio dalybų.

Šiandien Lietuva vis dar kovoja su pajamų nelygybe. Rimta problema išlieka dideli skirtumai tarp regionų. Viešųjų paslaugų kokybė daug kur nepatenkinama, prieinamumas – labai netolygus. Tokioje situacijoje sudėtinga reikalauti, kad visi Lietuvos žmonės vienodai prisiimtų atsakomybę už savo šalį. Dalis jų tiesiog negali. Negali, nes turi nuolat kovoti už savo ir savo vaikų, kitų artimųjų orumą. Todėl gerovės valstybės kūrimas nėra kažkokia neaiški, miglota abstrakcija. Gerovės valstybė prasideda ten, kur dedamos pastangos mažinti atskirtį. Kur valstybė kryptingai siekia pasirūpinti pažeidžiamiausiais visuomenės nariais – ir pati dėl to stiprėja.

Džiaugiuosi galėdamas pasakyti, kad gerovės valstybės siekiai vis dažniau atsispindi šalies politinėje darbotvarkėje. Daugėja supratimo, kad daugeliu atvejų reikia kelių papildomų žingsnių. Daugiau politinės valios. Mažiau nekonstruktyvaus užsispyrimo ir užkulisinio žaidimų. Tikiu, kad atskirties mažinimas ilgainiui taps esminiu siekiu daugumoje viešojo gyvenimo sričių. Mums jau pavyko sumažinti atotrūkį tarp daugiausiai ir mažiausiai uždirbančiųjų nuo 7 iki 6 kartų. Artimiausioje ateityje turime dar labiau

Nukelta | 2 p.

Dr. Paulius Jurčys – apie Japonijos, JAV ir Lietuvos universitetus (9–10 p.)

ŠIAME NUMERYJE

Prezidentas įvardijo valstybės raidos klystkelių

● 1–2, 4 p.

Ar visuomenė susitelks ir sustabdys valstybės griovėjų užmačias?

● 3 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai

● 3–4 p.

Valstybingumo naikintojai tyčiojasi iš Lietuvos istorijos

● 4–5 p.

Kada bus sustabdytas chaosas švietimo sistemoje?

● 5–6 p.

Mokslo renginiai

● 6–7 p.

Antano Gustaičio skrydžio 90-metis. Ar šiandien suvokiame jo reikšmę?

● 7–8 p.

Ekonomisto komentaras

● 8–9 p.

Naujas požiūris į vaistininko ir teisininko profesijas

● 9 p.

Karo pabėgėlių istorijos pamokos

● 10–11 p.

Vilniaus miesto savivaldybė, pasitelkusi policiją, išniekino pulkininko Kazio Škirpos atminimą

Protestuotojai bandė apginti pirmojo savanorio Kazio Škirpos atminimo lentą

Policija susidorojo su protestuotojais. Darbininkai plėšia K. Škirpos atminimo lentą. *Alkas.lt nuotr.*

■ Atkelta iš 4 p.

atvyko prie Lietuvos apeliacinio teismo rūmų nukabinti NS pakabintą atminimo lentą, skirtą K. Škirpos atminimui pagerbti. Lietuvos didvyrio generolo K. Škirpos atminimo stoji ginti kelios dešimtys protestuotojų. Jie neleido „Grindos“ darbininkams niekinti atminimo lentą. Tuomet buvo iškviestos

gausesnės policijos pajėgos. Keliolika patriotų stoji ginti K. Škirpos atminimo lentą susikibę rankomis. Mentai (policininkais tokių veikėjų vadinti nebeišėina – Alkas.lt) panaudojo jėgą prieš Lietuvos Didvyrio gynėjus, išspardė atminimo žvakutes ir gėles bei jėga išblaškė Lietuvos patriotus. **O rusiškai kalbantys darbininkai išniekino –**

nulupo ir sudaužė generolo K. Škirpos atminimo lentą.

NS pirmininko pavaduotojas dr. V. Sinica savo „Facebook“ puslapyje pranešė apie šį įvykį: „Viešosios tvarkos pareigūnai **nukabino Kazio Škirpos atminimo lentą be jokio teisinio pagrindo ir aiškaus įsakančio tai padaryti dokumento.** Atminimo

lenta buvo nukabinta ir sunaikinta, panaudota neproporcinga fizinė prievarta prieš protestuotojus. Meras sako, kad kreipsis į teisėsaugą dėl jo įžvelgiamų pažeidimų. Aš galiu tik patikinti, kad į teisėsaugą kreipsis ir Nacionalinis susivienijimas, advokatai jau dirba.“ *Šaltinis: Alkas.lt*

TRYS KLAUSIMAI MINISTREI AGNEI BILOTAITEI

Prof. Vytautas Radžvilas

Neabejojame, kad vidaus reikalų ministrė pasitiki policijos pareigūnų profesionalumu smurtaujant prieš

Policijos pareigūnai tempia protestuotoją, laikantį Lietuvos vėliavą

taikių ir beginklių protestuotojų grupelę, taip pat ir šurkščiai partrenkiant ant žemės tik Trispalve mojavusį jauną žmogų bei žiauriai laužiant už nugaros jo rankas.

Tačiau jai vis tiek anksčiau ar vėliau teks atsakyti į tris esminius klausimus:

- 1) Kas davė neteisėtą nurodymą panaudoti šurkščią policijos jėgą?
- 2) Ar apie šį nurodymą ir būsimą smurtą žinojo ministrė?
- 3) Kas yra tikrasis šių bananų balių primenančių policijos smurtinių veiksmų politinis užsakovas ir režisierius?

KUDIRKOS PASIILGIMAS

Vytautas Pelakauskas

*Neskamba šiandien tautiška giesmė,
Neskamba.
Ir varpas jau nežadina šiandien.
Vieniems – per daug gal valgio,
Kitiems – vargo,
Todėl vienybėje – nebeprisikelt.
Varpai – be varpininkų,
Žemė – be artojų,
Varpai – muziejaus tyloje...
Sunku net įsivaizduoti skambant varpą,
Aukštai iškeltą – danguje.*

*Tiek varpinių, tiek bokštų –
Šaukiančių: Ateikit!
Varpų tiek – gaudžiančių tylom...
Ateikim, neveltį ir liūdesį įveikę –
Sugrįžkim savo Lietuvon.*

*Tik prisiliesime, pajudinkime varpą –
Jau dūžis – plaka Lietuvos širdis...
Tik nepailskim, nenuleiskim rankų,
Ir tylią neveltį pakeis skambi viltis.*

Apie autorių:

Vytautas Pelakauskas Vilniaus universitete studijavo chemiją. Po studijų, dirbdamas Vilniaus mikroelektronikos įmonėje „Venta“, įsitraukė į Sąjūdžio veiklą. Jis – ne vieno vaizdo filmo autorius, literatas, publicistas. Aktyvus Lietuvos žaliųjų judėjimo narys, laikraščio „Žalioji Lietuva“ bendraautoris. Šiuo metu gilinasi į vandens išvalymo nuo kenksmingų medžiagų problemas. ■

Kas spręs švietimo problemas?

Prof. habil. dr. Vilija Targamadžė

Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ frakcijos nariai birželio 13 d. Seime susitiko su švietimo, mokslo ir sporto viceministru Ignu Gaižiūnu ir Nacionalinės švietimo agentūros l. e. p. direktoriumi Aidu Aldakausku, siekdami išgirsti jų nuomonę dėl valstybinio brandos egzamino, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo organizavimo nesėkmių, taip pat išsiaiškinti šių nesėkmių priežastis, kas už tai atsakingas,

kokie sprendimai ir konkretūs veiksmai padės ateityje tų nesėkmių išvengti. Inicijavusi minėtą susitikimą, būdama Seimo narė nusivyliau „pademonstruota pedagogine ir vadybine nekompetencija“.

Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo pradžia buvo paskelbta 9 val., o patikrinimas įvyko tik 11 val. Tai sujaukė ugdymo procesą mokyklose, buvo sumaišyti tarpinių patikrinimų A ir B variantai, o apie užduočių nekorektiškumą net nesmagu kalbėti. Šiomet matematikos žinių patikrinimo neišlaikė 23,7 proc. mokinių. Kadangi mokymasis Lietuvoje privalomas iki 16 metų, tai gali nutikti, kad dalis tokių mokinių toliau nebegalės mokytis. Turint omenyje, kad daugelyje Lietuvos savivaldybių nėra profesinio rengimo įstaigų ar jų filialų, tai socialinės, ekonominės, kultūrinės atskirties asmenys elementariai gali neturėti finansinių

■ Nukelta į 6 p.

MOKSLO RENGINIAI

SOCIALINĖMS INOVACIJOMS SKIRTA TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETE

Lina Gorbačiovienė

Mykolo Romerio universitete (MRU) vyksta ketvirtasis Europos reformų universitetų aljanso (ERUA) aukščiausio lygio susitikimas bei tarptautinė mokslinė konferencija „Socialinės inovacijos transformuojančiai visuomenei“. Renginyje, subūrusiame per 300 dalyvių iš 10 pasaulio šalių, pagrindinė diskusijų tematika – socialinių inovacijų vaidmuo pasaulinės transformacijos akivaizdoje.

Iškilmingą tarptautinio susitikimo atmosferą pradėjo Mykolo Romerio universiteto choras, atlikęs Europos Sąjungos himną pagal L. van Bethoveno sukurtas Devintosios simfonijos dalį „Odė džiaugsmui“. MRU rektorė, ERUA Rektorių tarybos pirmininko pavaduotoja prof. dr. Inga Žalėnienė pasveikino atvykusius ir pasidžiaugė, kad šis renginys subūrė šviesiausius Europos protus, kuriuos vienija bendras įsipareigojimas skatinti inovacijas, kurios prisidės, sprendžiant visuomenės problemas. Pasak MRU rektorės, ERUA – ne tik aljansas. Tai – bendruomenė, kurią vienija tikėjimas bendrais tikslais ir bendradarbiavimu.

Tarptautinės konferencijos dalyviai Vilniuje. MRU nuotr.

Socialinių ir humanitarinių mokslų universiteto (SWPS, Lenkija) rektorius, ERUA Rektorių tarybos pirmininkas prof. Roman Cieslak, kreipdamasis į susirinkusius, pakvietė visus atsistoti, taip pagerbiant ir išreikšiant padėką konferencijos organizatoriui – Mykolo Romerio universitetui. „Šis renginys tiesia tiltą bendrai veiklai ir suteikia unikalią progą dirbti, kartu įgyvendinant inovatyvius, pokyčius skatinančius projektus“, – sakė Paryžiaus 8-ojo universiteto rektorė prof. dr. Annick Allaire.

Pirmą kartą MRU Vilniuje vyksiančioje socialinėms inovacijoms skirtoje konferencijoje dalyvauja ERUA narių universitetų rektoriai, įvairių sričių ekspertai, tyrėjai ir lyderiai iš įvairių sektorių – akademinio pasaulio, nevyriausybinų organizacijų, verslo, valdžios institucijų. Dvi dienas trukusios konferencijos plenarinėse sesijose nagrinėjamas socialinių inovacijų vaidmuo, daugiausia dėmesio skiriant socialinėms inovacijoms tokiose srityse, kaip: migracija, tremtis ir pabėgėliai, demokratija, žmogaus

teisės, tarpkultūriškumas ir daugiakalbystė, tarpsektorinis bendradarbiavimas ir kt. Šis formatas sudaro puikią galimybę aktyviai dalyvauti diskusijose, keistis patirtimi, rasti partnerius bendriems projektams ir plėsti savo profesinį tinklą. Tikimasi, kad konferencijoje aptartos idėjos taps realiais projektais, bendradarbiavimo susitarimais ar politinėmis rekomendacijomis.

ERUA jungia 8 Europos universitetų akademines bendruomenes (studentus, mokslininkus, specialistus). Partnerius vienija originalus tarpdisciplininis bendradarbiavimas, leidžiantis integruoti socialinius ir humanitarinius mokslus ir menas, tiksluosius bei gamtos mokslus. Narystė aljanso reikšminga dar ir tuo, kad kartu su pagrindiniais 8 Europos universitetais jo veikloje dalyvauja ir bendrų tikslų siekia 36 asocijuoti aljanso partneriai ne tik visoje Europoje, bet ir už jos ribų. Tai ne tik praplečia veiklos geografiją, bet ir didina Europos aukštojo mokslo galimybes efektyviau prisidėti prie pasaulinių problemų sprendimo.

ERUA dalyvauja šie Europos universitetai: Paryžiaus 8-asis universitetas (Prancūzija), Egėjo jūros universitetas (Graikija), Bulgarijos universitetas – NBU (Bulgarija), SWPS Socialinių ir humanitarinių mokslų universitetas (Lenkija), Gran Kanarijos universitetas – ULPGC (Ispanija), Mačeratos universitetas (Italija), Europos universitetas Viadrina (Vokietija) ir Mykolo Romerio universitetas (Lietuva). ■

XXXI Baltijos mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos konferencija

Veronika Girininkaitė

Prieš 200 metų Tartu observatorija įsigijo didįjį Fraunhoferio teleskopą refraktorių, kuriuo astronomas Frydrichas Georgas Vilhelmas Struvė ir jo pagalbininkai atliko stebėjimus, būtinus nuo Norvegijos šiaurės iki Juodosios jūros nutįsio geodezinio lanko matavimui. Šiai sukakčiai buvo skirta šių metų birželio 13–16 dienomis Tartu universitete surengta XXXI Baltijos mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos konferencija. Sveikinimo žodyje asociacijos prezidentas Peeter Mürsepp priminė susirinkusiems, kad nuo šios organizacijos įkūrimo kas antri metai vis kitoje valstybėje rengiamos konferencijos. Jos buvo atidėtos tik porą kartų.

Džiugina pastarųjų konferencijų tarptautiškumas: šiemet sulaukta pranešėjų ne tik iš Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos, bet ir Ukrainos, Vokietijos, Prancūzijos, Didžiosios Britanijos, Nyderlandų, Ispanijos, Šveicarijos, JAV, Izraelio bei Norvegijos.

Plenariniame pranešime Gudrun Wolfschmidt aptarė Jozefo Fraunhoferio (1787–1826) pasiūlytą inovacijų svarbą tikslųjų prietaisų tobulėjimui. Ji apibūdino valstybėse apie Baltiją anksčiausiai įkurtų

Pranešimą skaito Linas Šmigelskas. Veronikos Girininkaitės nuotr.

Konferencijos dalyviai. Mariann Raisma nuotr.

Kas spręs švietimo problemas?

■ Atkelta iš 5 p.

galimybių išvykti toliau nuo namų mokytis. O neturintiems pagrindinio išsilavinimo asmenims šiuo metu profesijų pasiūla yra menka ir nepatraukli.

Kita įsisenėjusi ir neišspręsta problema – stringa aprūpinimas vadovėliais ir kitomis mokymo priemonėmis. Ne visos privačios leidyklos pateikia planus, nenurodo, kada išleis vadovėlius. O juk nuo kitų mokslo metų

vadovėlių poreikis didės, nes reikės aprūpinti jau besimokančius pagal naujas bendrąsias programas porinėse klasėse.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovai iš dalies sutiko su išsakyta kritika ir informavo, kad imtasi veiksmų, jog būtų išaiškinti dėl kilusių nesklandumų kalti asmenys, o su teikiančiomis nekokybiškas paslaugas įmonėmis ar asmenimis nebūtų toliau bendradarbiaujama. ■

observatorių architektūrinius sprendimus ir priminė astronomijos paveldo objektų registrą www.web.astronomicalheritage.net, kuriame šalia kitų 110 objektų pristatyta ir Vilniaus observatorija. Antrasis plenarinės sesijos pranešėjas prof. James Ladyman atkreipė klausytojų dėmesį į šiuolaikinės chemijos mokslo raidos sąryšį su mokslinių prietaisų tobulėjimu. Šią temą mokslo filosofas gvildena ir savo knygose.

Lietuva konferencijoje pateikė net septynis pranešimus, skirtus įvairioms mokslo istorijos temoms. Etnokosmologijos muziejaus vadovas Linas Šmigelskas pristatė kartu

■ Nukelta į 7 p.

XXXI Baltijos mokslo istorijos ir filosofijos asociacijos konferencija

■ Atkelta iš 6 p.

su prof. Libertu Klimka parengtą pasakojimą apie Lietuvos teritorijoje esančių Struvės geodezinio lanko punktų paminklus, jų žymėjimą ir lankymą.

Mokslo istorijos paminklus patraukliai pristatyti lankytojui dažnai nėra lengva. Šią mintį pratęsė Suomijos atstovų pranešimai apie jos šiaurėje šiuo metu esančius Struvės lanko punktus. Mokslo istorijos patrauklaus pristatymo jaunimui temą gvildeno Norvegijos atstovai, kurie parengė net tris pranešimus. Juose aptarta nuo 2012 metų rengiamų moksleivių švietimo renginių Oslo istorinėje observatorijoje sėkmės istorija, panaudojant autentiškų objektų faksimiles, kalbant su jaunimu apie mokslo istoriją. Pabrėžta, kad svarbu tirti ir dėstymo metodų istoriją.

Vilniaus universiteto doktorantė Ignė Rasickaitė pasidalino jos vykdomo tyrimo apie psichologijos istoriją sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje, aptardama 1944–1969 m. situaciją, kai tarpukariu aktualią eksperimentinę psichologiją buvo užgožęs beveik absoliutus pedagoginės psichologijos dominavimas. Tokia padėtis ėmė keistis tik po 1966 metais Maskvoje įvykusio Tarptautinio psichologijos kongreso.

Gamtos tyrimų centro atstovės Auriška Ričkienė ir Ilona Jukonienė perskaitė pranešimą apie pelkių svarbą ekologijai ir jų eksploatavimo istoriją. XX a. pirmoje pusėje buvo ištirtos ir atskirose monografijose aprašytos trys Lietuvos aukštapelkės: Aukštumalos, Kamanų ir Šepetos. Šiuo metu Aukštumalos pelkė – beveik sunaikinta, Šepetos durpynas tebeeksploatuojamas, todėl sunaikintas beveik visas pelkės masyvas. Tik Kamanos yra gamtinis rezervatas.

Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Geologijos muziejaus vadovė Eugenija Rudnickaitė papasakojo

Jozefo Fraunhoferio teleskopas refraktorius, pasiekęs Tartu 2024 m. Veronikos Girininkaitės nuotr.

apie 1803 metais įkurtą Geologijos ir mineralogijos katedros bei muziejaus istoriją. Mineralų kolekcijos buvo kaupiamos dar nuo Vilniaus akademijos laikų, tačiau XIX a. daug jų prarasta, daugumą vertybių išvežus į Rusijos imperijos universitetus. 1940 metais Vilnių pasiekė ir Kauno universiteto mineralogijos kolekcijos, tačiau universiteto laikino uždarymo metu dingo apie 75 proc. rinkinių. Pokariu muziejus buvo atkurtas, dalį rinkinių pavyko susigrąžinti iš Odesos.

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto atstovė Eglė Sakalauskaitė-Juodeikienė, pasitelkusi kelių atvejų analizę, atskleidė XIX a. pradžioje Vilniuje įkurtose medicinos klinikose taikytą terapijos praktikos istoriją. Čia taikyti tuo metu įprasti gydymo būdai, tarp kurių buvo ir kraujo nuleidimas, ir vaistai su gyvsidabriu. Medicinos istorijos dėstymo patirtimi dalijęsis Aistis Žalnora atskleidė, kaip naudinga skaityti autentiškus medikų atsiminimus, grąžinančius medicinai žmo-

Tartu observatorija įkurta 1810 m. Veronikos Girininkaitės nuotraukos

giškumą. Tokie tekstai perteikia epochos nuotaiką, sudomina studentus, moko drąsos pripažinti galimas klaidas, užuot jas slėpus.

Vilniaus universiteto bibliotekos atstovė Veronika Girininkaitė savo pasakojimą apie Vilniaus universiteto istorinės observatorijos astronominius prietaisus papildė pranešimu apie universiteto bibliotekoje tyrėjams svetainėje www.kolekcijos.biblioteka.vu.lt jau atvertus rankraščius (laiškus, sąskaitas, inventoriaus aprašus ir kt.), teikiančius duomenų apie prietaisų gamybą ir transportavimą.

Skaitmeninius išteklius, teikiančius priegabą prie rankraščių, susijusių su A. Humboldto ekspedicijų dokumentais, pateikiamais svetainėje www.edition-humboldt.de, pristatė Berlyno ir Brandenburgo mokslų akademijos atstovas Florian Schnee. Šioje svetainėje pateiktos rankraščių faksimilės, o perrašyti tekstai yra sukoduoti, pasitelkus TEI XML, taip palengvinant informacijos paiešką.

Konferencijoje – šalia pagrindinių (moksleivių instrumentų gamybos istorijos ir geodezinio Struvės lanko atminimo) temų netruko pranešimų ir iš kitų sričių: mokslo institucijų istorijos, medicinos ir antropologijos istorijos, mokslo filosofijos, mokslo populiarinimo ir edukologijos. Buvo ir tam tikros epochos diskurso analizės, siekiant įvertinti to meto visuomenės nuostatas ir stereotipus, mokslo santykio su kolonializmu apmąstymo. Su konferencijos programa ir pranešimų santraukomis galima susipažinti www.bahps.org.

Abiejose konferencijos sekcijose išklausti 43 pranešimai. Tris dienas vykusias sesijas papildė praktinis seminaras, surengtas senojoje observatorijoje, ir universiteto muziejaus apžiūra. Konferencijai baigiantis, vadovavimas Baltijos asociacijai iškilmingai perduotas Latvijos atstovėms. Nutarta 2026 metais susitikti Rygoje.

Kauno technologijos universitete pagerbtas ANBO skrydžio 90-metis

Doc. dr. Rolandas Makaras

Prieš devyniasdešimt metų, 1934 m. birželio 25 d., iš Kauno aerodromo pakilo trijų ANBO-IV lėktuvų eskadrilė skrydžiui aplink Europą. Buvo suplanuota aplankyti dvylikos Europos valstybių sostines: Stokholmą, Kopenhagą, Amsterdamą, Briuselį, Londoną, Paryžių, Romą, Vieną, Prahą, Budapeštą, Bukareštą ir Maskvą, nuskrendant apie 10 tūkst. kilometrų. Reprzentacinę eskadrilę sudarė pulkininkas inžinierius Antanas Gustaitis, kapitonas Jonas Liorentas, kapitonas Juozapas Namikas, leitenantas Romualdas Mečislovas Marcinus, leitenantas Jonas Mikėnas ir mechanikas Kazys Rimkevičius. Šiuo skrydžiu buvo ne tik paminėtos pirmosios Dariaus ir Girėno skrydžio metinės, bet ir visam pasauliui pademonstruotas Lietuvoje sukurtas, ištobulintas ir pagamintas lėktuvo modelis bei lakūnų meistriškumas.

Kauno technologijos universiteto (KTU) Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas, tęsdamas gilią aviacijos tradicijas, 2024 m. gegužės 14 d. surengė konferenciją „Universiteto įnašas į Lietuvos aviacijos mokslą ir praktiką“. Renginys buvo skirtas ANBO (santrumpa reiškia „Antanas nori būti ore“) skrydžio 90-mečiui paminėti, prisiminti ir pagerbti itin reikšmingus Lietuvos aviacijos istorijos įvykius. Lietuviškų lėktuvų skrydis

Antanas Gustaitis - karo lakūnas, lėktuvų konstruktorius, brigados generolas.

per Europos šalis – vienas svarbiausių įvykių nepriklausomos Lietuvos aviacijos istorijoje.

1919 metais, vykstant kovoms už nepriklausomybę, susikūrusi aviacija ketvirtame XX amžiaus dešimtmetyje tapo gerai apginkluota ir organizuota karine jėga. Nuo 1930 m. Kaune, Karo aviacijos dirbtuvėse pradėta serijinė savos konstrukcijos lėktuvų, skirtų

ANBO - aerodrome

ANBO - ore

lakūnų mokymui ir treniruotėms bei žvalgybai, gamyba. Tuo Lietuva užėmė išskirtinę vietą tarp mažųjų Europos valstybių.

Tokios pramonės šakos iniciatoriumi tapo inžinierius Antanas Gustaitis. 1932 m. liepos 14 d. pats konstruktorius išbandė savo populiariausio lėktuvo – žvalgybinio ANBO-IV prototipą. 1933–1934 metais pagaminta pirmoji septynių šio tipo lėktuvų serija. Kaip jau minėta, 1934 m. birželio 25 d. iš Kauno aerodromo pakilo trijų ANBO-IV lėktuvų eskadrilė, kurios tikslas buvo apskristi Europą, aplankant 12 valstybių sostines.

Sėkmingai skrydis buvo baigtas liepos 19 d. Tai tapo reikšmingu momentu ne tik Lietuvos, bet ir Europos aviacijos istorijoje. Šis drąsus ir ambicingas žygis atskleidė lietuvių inžinierių ir pilotų talentą bei atsivėmimą aviacijos pažangai, kuri universitete puoselėjama iki šių dienų, rengiant aviacijos inžinierius. Skrydis aplink Europą buvo tikrai pats sėkmingiausias ir žymiausias Ne-

priklausomos Lietuvos karo aviacijos žygis. Daugiau panašių skrydžių Lietuvos karo aviacijos istorijoje nebuvo. Šiam neeiliniam skrydžiui paminėti jo dalyvis mjr. Juozas Namikas parašė atsiminimus, kuriuos dalimis išspausdino žurnalas „Lietuvos sparnai“, o 1939 metais, minint Lietuvos karo aviacijos dvidešimtmetį, Lietuvos aeroklubas išleido šiuos atsiminimus J. Namiko knygelėje „Europa iš oro“.

KTU vykusioje konferencijoje išvalgomis pasidalino savo srities ekspertai. Jie aptarė aviacijos istoriją, dabartinius pasiekimus ir ateities perspektyvas. Prof. Antanas Žiliukas pristatė pranešimą apie ANBO skrydį, išryškindamas šio istorinio įvykio svarbą ir pamokas, kurios tebėra aktualios ir šiandien. Profesorius pasakojo, kaip Antanas Gustaitis ir jo sukurti lėktuvai prisidėjo prie Lietuvos aviacijos pažangos. UAB „Sportinė Aviacija

■ Nukelta į 8 p.

Kauno technologijos universitete pagerbtas ANBO skrydžio 90-metis

■ Atkelta iš 7 p.

ir Ko“ direktorius Vytautas Mačiulis pristatė aktualiausias lietuviškos aviacijos naujienas, inovacijas ir technologinius sprendimus, formuojančius šiandienos ir ateities aviaciją Lietuvoje, pabrėždamas vietinių gamintojų indėlį į globalią aviacijos rinką.

KTU Transporto inžinerijos katedros vedėjas doc. Rolandas Makaras pateikė išsamią aeronautikos krypties studijų ir mokslo pasiekimų apžvalgą ir aptarė studentų vykdomus projektus, prisidedančius prie aviacijos tobulinimo. Aviacijos inžinerijos studijų programa ne tik suteikia teorinių žinių, bet ir ugdo praktinius įgūdžius, aktyviai dalyvaujant moksliniuose ir studentiškuose projektuose bei konkursuose. Jis pasidžiaugė, kad studentų darbai yra nuolatiniai Lietuvos susisiekimo ministerijos organizuojamo studentų baigiamųjų darbų transporto tematika konkurso laureatai. Studentai aktyviai dalyvauja atrankose stažuotėms NASA tyrimų centre ir ne kartą

tapo jų laimėtojai. Lietuvos mokslų akademijos jaunųjų mokslininkų ir doktorantų konkurse aeronautikos inžinerijos magistro Mindaugo Dagilio baigiamasis projektas „Orlaivių aeroservotamprumo modelio kūrimas ir tyrimas“ buvo išrinktas geriausiu 2022 metų darbu technikos mokslų srityje, o Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjungos organizuotame konkurse aeronautikos inžinerijos absolvento Artiomo Nikolajevio baigiamasis projektas „Erdvėlaivių dulkių skydo patobulinimas“ pripažintas geriausiu magistro darbu technologijų mokslų srityje 2023 metais. Dalyvavimas konkursuose ir projektuose studentams suteikia realios darbo patirties bei galimybių būti pastebėtiems potencialių darbdavių. Baigę aviacijos inžinerijos studijų programą, absolventai gali tikėtis darbo galimybių tarptautinėse aviacijos kompanijose.

Eugenijus Raubickas iš Lietuvos aviacijos muziejaus pristatė Antano Gustaičio projektuotus lėktuvus, aptardamas jų kons-

trukcijos unikalumą. Transporto inžinerijos katedros doktorantas, jaunesnysis asistentas Mindaugas Dagilis kalbėjo apie šiuolaikinius bepiločius orlaivius, jų technologijas ir reikšmę šiuolaikinėje aviacijoje. Doktorantas pabrėžė, kad bepiločių orlaivių technologijos nuolat tobulėja, o jų taikymo sritys plečiasi. Inovacijos dirbtinio intelekto, baterijų technologijų ir autonominių sistemų srityse atveria daug galimybių, leidžiančių bepiločiams orlaiviams atlikti vis sudėtingesnes ir pavojingesnes užduotis su mažesnėmis sąnaudomis. Ateityje jie taps neatsiejama daugelio pramonės šakų dalimi.

Vytauto Didžiojo karo muziejaus muziejininkė Justina Nenortaitė išsamią pristatė Antano Gustaičio skrydžio istorines detales, išryškindama įdomiausius nutikimus kelionės metu. Docentas praktikas Arvydas Survila dalijosi didele inovatyvių raketinių-balistinių oro taikinių kūrimo patirtimi, ypatingą dėmesį skirdamas vykdytiems ir vykdomiems projektams, susijusiems

su raketinės technikos kūrimu. Jis pristatė technologijas ir metodus, naudojamus kuriant modernias raketines sistemas, apžvelgė bendradarbiavimą su partneriais, studentų įtraukimą ir dalyvavimą įvairiose mokslinėse programose. Jis pabrėžė praktinių bandymų ir mokslinių tyrimų svarbą, siekiant užtikrinti kuriamų sistemų patikimumą ir efektyvumą realiomis sąlygomis.

Ši konferencija suteikė puikią progą pabendrauti su aviacijos entuziastais ir ekspertais, užmegzti naujas pažintis bei praplėsti savo profesinį tinklą. Diskusijos ir pranešimai leido geriau suprasti aviacijos svarbą dabartinei visuomenei. Konferencijos dalyviai išsakė bendrą išvadą, kad atsirandančios naujos bepiločių orlaivių technologijos, didėjanti jų taikymo sritis, augantis keleivių ir krovinių srautas reikalauja daugiau kvalifikuotų specialistų aviacijos pramonėje – nuo inžinierių ir technologijų ekspertų iki pilotų ir priežiūros personalo. ■

EKONOMISTO KOMENTARAS

Kodėl Europos centrinis bankas sumažino palūkanų normą ir kiek ji dar gali kristi?

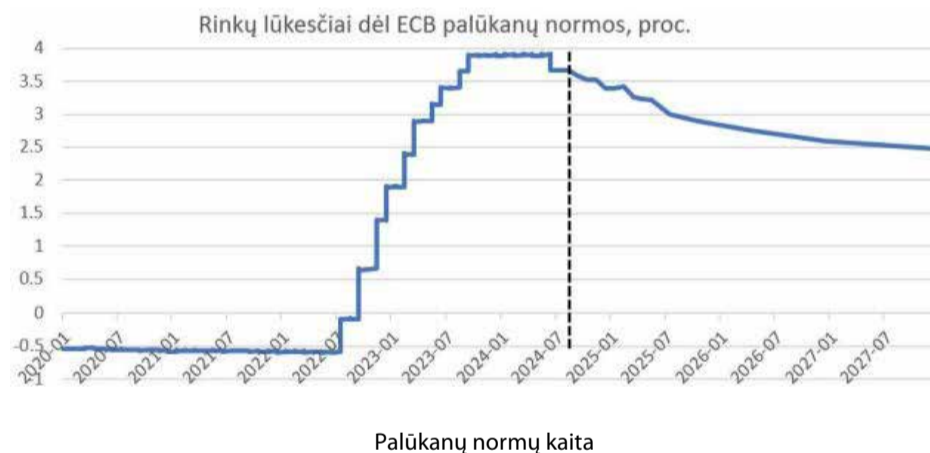
Dr. Linas Jurkšas

Centriniai bankai retai ir lėtai keičia palūkanų normas. Neseniai Europos centrinis bankas (ECB) sumažino palūkanų normą, praėjus 9 mėnesiams po paskutinio palūkanų normų pakėlimo, o pastarąjį kartą ECB pagrindinę palūkanų normą šiek tiek sumažino beveik prieš 5 metus. Vis dėlto šįkart palūkanų normos buvo sumažintos 0,25 procentinio punkto – taip smarkiai ECB palūkanas paskutinį kartą mažino beveik prieš 12 metų euro zonos skolų krizės įkarštyje.

Kodėl ECB sumažino palūkanų normą?

Pirmiausia tai susiję su sparčiai atslūgstančia kainų augimo banga. Infliacija euro zonoje siekė beveik 10 proc. 2022 metų viduryje, kai ECB pradėjo kelti palūkanų normas. Tokia euro zonoje dar neregėta infliacija kilo susidūrus pokovidiniam vartojimo bumui ir sutrūkinėjusioms tiekimo grandinėms. Kainų augimas dar paspartėjo po energijos kainų šoko, Rusijai pradėjus plataus masto karą Ukrainoje.

Nors prekių ir paslaugų kainos, tikėtina, jau nebegriš į prieškovidinių ir prieškarinių lygį, kainų augimas pastaraisiais mėnesiais smarkiai sulėtėjo. 2023 metų rugsėjį ECB dešimtą (ir paskutinį) kartą pakėlus pagrindinę palūkanų normą iki 4 proc., metinė infliacija

Palūkanų normų kaita

vis dar viršijo 5 proc. Tačiau 2024 m. gegužę euro zonos infliacija buvo sulėtėjusi beveik dvigubai ir siekė 2,6 proc. Tai jau ne taip toli nuo siekiamos 2 proc. infliacijos. Tačiau, kadangi joks centrinis bankas negali pasiekti infliacijos tikslo iškart, šis tikslas yra labiau orientuotas į ateitį. Atnaujintos ECB prognozės rodo, kad vidutinė metinė infliacija galėtų siekti 2,2 proc. 2025 metais ir 1,9 proc. 2026 metais. Tad siekiamas infliacijos tikslas atrodo jau ne už kalnų.

Kiek dar gali kristi ECB palūkanų normos?

Nors ECB neaptarinėja savo būsimų

veiksmy, galima žvilgtelėti į rinkos dalyvių vertinimus. Tiek analitikų apklausos, tiek finansinių instrumentų kainos signalizuoja, kad per kelerius metus ECB pagrindinė palūkanų norma galėtų nusistovėti maždaug tarp 2 ir 2,5 proc., jeigu neįvyktų naujų sukrėtimų. Nors rinkos dalyviai mano, kad didžioji dalis šio kritimo nuo 4 proc. pasiektu piko turėtų įvykti per maždaug pusantrų metų, dar nėra iki galo aišku, kada bus pasiektas „galutinė stotelė“. Tam trukdo vis dar istoriškai sparčiai augantys atlyginimai euro zonoje, kurie prisideda prie pernelyg aukštos paslaugų infliacijos (4,1 proc. metinis augimas). Būtent situacija darbo rinkoje

daugiausia ir lems, kurioje stotelėje stabtels palūkanų normų traukinys.

Kada ir kaip smarkiai mažės būsto paskolų įmokos?

Tiesą sakant, 6 mėnesių EURIBOR, su kuriuo susieta didžioji dalis lietuvių paskolų, mažėja jau kurį laiką ir šiuo metu siekia apie 3,7 proc. Šis mažėjimas įvyko rinkos dalyviams jau kurį laiką besitikint ECB palūkanų normų mažinimo. Tad paskolų turintys namų ūkiai, kuriems įmokų perskaičiavimas vyko pastarąjį mėnesį, jau galėjo pastebėti šiek tiek mažiau tuštėjančias pinigines. Kadangi rinkos dalyvių prognozuojamas palūkanų kritimo tempas yra gana nuosaikus, paskolų įmokos turėtų mažėti tik palaipsniui. Remiantis analitikų prognoze, palūkanos neturėtų sugrįžti į prieš kelerius metus buvusią neigiamą zoną.

Galime paanalizuoti standartinę būsto paskolą: paskolos dydis – 100 tūkst. eurų, trukmė – 25 metai, banko marža – 2 proc. Šis paskolos turėtojas kas mėnesį bankui atseikėjo 644 eurus, kai EURIBOR siekė 4 proc. Jeigu palūkanų norma galiausiai nukristų iki 2–2,5 proc. lygio, mėnesinė įmoka sumažėtų apie 100 eurų. Tai sudarytų beveik 8 proc. vidutinio darbo užmokesčio Lietuvoje.

Tačiau galutinis sutaupymas priklausys nuo konkretaus skolininko situacijos ir nuo rinkos dalyvių prognozių tikslumo. Pavyzdžiui, jeigu paskolos suma yra 50 tūkst. eurų, paskolos įmokos sumažėjimas būtų perpus mažesnis. Taip pat svarbu pabrėžti, kad bankų taikoma marža naujoms paskoloms sumažėjo trečdaliu per kelerius metus: 2022 metais siekė apie 2,4 proc., o pastaruoju metu – apie 1,6 proc. Tad gyventojams refinansavus seniau paimtą paskolą galutinis sutaupymas galėtų būti ir dar didesnis.

Paskolos palūkanų norma	Mėnesinė paskolos įmoka, €	Bendras įmokos sumažėjimas nuo 6 proc. palūkanų normos, €
4% Euribor + 2% marža	644 €	-
3,5% Euribor + 2% marža	614 €	30 €
3% Euribor + 2% marža	585 €	59 €
2,5% Euribor + 2% marža	556 €	88 €
2% Euribor + 2% marža	528 €	116 €

Įmokų mažėjimas

Ligoninės vaistininkas

Pasakoja Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto farmacijos programos studentas
Gabrielius Leščinskas ir Farmacijos ir farmakologijos centro doc. dr. Kristina Garuolienė

Kritinio mąstymo reikalaujantis darbas

Nors iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad darbas visuomenės ir ligoninės vaistinėje yra vienodas, Vilniaus universiteto (VU) studentas G. Leščinskas šį mitą neigia: „Sunku išskirti vieną aspektą, nes tai yra dvi skirtingos darbo specifikos. Visuomenės vaistininkai yra atsakingi už vaistinių preparatų išdavimą, farmacinės paslaugos suteikimą ir, esant poreikiui, vadovaudamiesi turimomis žiniomis ir teisės aktų reikalavimais, gali parinkti tinkamiausią vaistą, taip pat – informuoti gyventojus apie racionalų vaistų vartojimą, matuoti ir įvertinti gyventojų fiziologinius parametrus, kontroliuoti vaistininko padėjėjų ir t. t.“

Ligoninės vaistininko pareigos, anot G. Leščinsko, yra sudėtingesnės: užtikrinti sveikatos priežiūros įstaigos skyrių ir padalinių aprūpinimą vaistais, gaminti vaistus vaistinėje pagal specialius užsakymus, informuoti gydytojus apie vaistus ir aprūpinti jais pacientus, atlikti tyrimus ir analizes, vadovaujantis jų rezultatais teikti gydytojams siūlymus dėl dozavimo, konsultuoti dėl individualiems pacientams tinkamiausio gydymo. „Taigi ligoninės vaistininkas yra ne tik vaistų išdavėjas, bet ir pacientų, gydytojų, slaugytojų konsultantas su vaistų vartojimu ir skyrimu susijusiais klausimais, stebintis vaistų efektyvumą, saugumą, galintis dalyvauti klinikiniuose tyrimuose. Lyginant su darbu visuomenės vaistinėje, žinių ir įgūdžių gylis čia tikrai skiriasi. Reikalingos ne tik žinios apie vaistus, bet ir nepriekaištingas darbas komandoje“, – pasakoja studentas.

Jis teigia, kad užsienio šalyse, pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje, esama ligoninės vaistininkų, galinčių skirti receptinius vaistinius preparatus pacientams, išrašyti juos iš gydymo įstaigų ir bendradarbiauti su kitais sveikatos specialistais tarpdisciplininėse komandose: „Driščiau teigti, kad ligoninės vaistininko kelias – tikrai netradicinis. Verta paminėti, kad ateityje ligoninės vaistininkų poreikis augs. Taip bus todėl, kad ligoninės vaistininkai labai puikiai gali padėti mažinti nepageidaujamą vaistų poveikį, su vaistų vartojimu susijusias klaidas ir taip gerinti pacientų sveikatą bei gyvenimo kokybę.“

Klinikinis vaistininkas – svarbus specialistas ligoninėse

„Ligoninės vaistininkas, dar kitaip vadinamas klinikiniu vaistininku, nėra nauja specializacija. Daugelyje Europos Sąjungos šalių ligoninės vaistininkas – labai svarbus ligoninės specialistas, be kurio nebūtų įmanoma užtikrinti vaistų saugos ir kokybiško gydymo vaistais“, – teigia VU Medicinos fakulteto Biomedicinos mokslų instituto docentė K. Garuolienė. Anot mokslininkės, ligoninės vaistininkai aprūpina pacientus jų gydymui būtiniais vaistais, yra atsakingi už vaistų saugumą ir gamybą individualiems pacientams, konsultuoja pacientus, kaip tinkamai vartoti vaistus, bendradarbiauja su sveikatos priežiūros specialistų komandomis, pataria dėl vaisto parinkimo, dozavimo ir stebėjimo, taip padėdami optimizuoti kiekvieno paciento gydymą.

„Daugelyje Europos Sąjungos šalių ligoninės vaistininkai konsultuoja lėtinėmis ligomis

Gabrielius Leščinskas. VU nuotr.

(diabetu, hipertenzija, astma ir kt.) sergančius pacientus apie tinkamą vaistų vartojimą, galimus nepageidaujamus šalutinius poveikius, skatindami pacientus aktyviai dalyvauti valdant savo ligą. Ypač svarbus ligoninės vaistininkų vaidmuo, atliekant ne viena lėtine liga sergančių ir daug vaistų vartojančių pacientų priežiūrą, užtikrinant, kad pacientai gautų saugią ir efektyvią vaistų terapiją, pritaikytą jų konkreitiems poreikiams. Ligoninės vaistininkams tenka dalyvauti ir klinikiniuose tyrimuose, taip pat – ligoninės teikiama paslauga gerinimo iniciatyvose, skirtose sumažinti vaistų skyrimo klaidas ir pagerinti pacientų gydymo rezultatus“, – pasakoja docentė.

Pasak mokslininkės, tikėtina, kad ateityje Lietuvos ligoninių vaistininkų funkcijos plėsis. „Vaistininkai – svarbūs sveikatos priežiūros specialistų komandos nariai, atliekantys esminį vaidmenį, optimizuojant gydymą vaistais ir diegiant į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“, – teigia doc. K. Garuolienė.

Po studijų – įvairios perspektyvos

Kalbėdamas apie klinikinio vaistininko darbą, G. Leščinskas atkreipia dėmesį, kad šiuo metu Lietuvoje ligoninės vaistininkystė yra siekiamybė: „Nors teisiniai aspektai yra daugiau ar mažiau sureguliuoti, Lietuvoje vyraujanti situacija dar neatspindi tos tikrosios praktikos, kuri egzistuoja daugelyje kitų Europos šalių, pavyzdžiui, Airijoje, Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose ir kt. Žinoma, nesklandumų esama ne tik Lietuvoje, bet ir kitose Centrinės ir Rytų Europos šalyse – Estijoje, Latvijoje, Vokietijoje, Austrijoje, Vengrijoje ir kt. Todėl reikia pripažinti, kad visuomenės vaistinė – pirminė stotelė daugeliui baigusiu farmacijos studijas. Vieni joje pasilieka ilgiau, kiti – trumpiau.“

Vis dėlto karjeros pasirinkimų laukas po farmacijos studijų yra kur kas platesnis, nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Pasak studento, jau studijų metu galima pradėti žvalgytis po darbo rinką, atlikti praktiką tiek gamybinėje, tiek visuomenės vaistinėje, išbandyti jėgas farmacinėje įmonėse, kurių veikla – tikrai dinamiška. „Perspektyvų yra įvairių: galima realizuoti save didmeninėse vaistų prekybos ir gamybos įmonėse, dirbti valstybės įstaigose, tęsti mokslinę veiklą aukštesiose mokyklose ir mokslinių tyrimų institucijose arba išvykti į užsienį ir ten garsinti Lietuvos vardą. Rinktis tikrai yra iš ko“, – sako G. Leščinskas.

Po studijų jis planuoja geriau susipažinti su visuomenės vaistininko darbo ypatumais, o vėliau – tęsti studijas ir siekti mokslų daktaro laipsnio. ■

Kas lemia sėkmę?

Pokalbis su Vilniaus universiteto absolventu dr. Pauliumi Jurčiu

Studijos Japonijoje, Harvarde, darbas „Google“ ir Silicio slėnyje kuriama kompanija – ilga dr. Pauliaus Jurčio kelionė, kurioje nestinga drąsos ir polėkio gilintis į mokslą ir išbandyti įvairias galimybes. Teisės žinių pagrindus įgijęs Vilniaus universitete (VU), čia jis dalinasi su studentais savo tarptautine patirtimi intelektualinės nuosavybės, autorių teisės ir inovacijų srityse.

– Kokius įspūdžius Jums paliko teisės studijos VU Teisės fakultete? Kokie dalykai Jums buvo įdomūs?

– Pirmas kursas buvo sunkokas, nes teko pažinti naujas sąvokas ir trūko aiškumo, ką veiksiu, baigęs teisės studijas. Per pirmuosius semestrus reikėjo lankyti logikos, teisės istorijos, romėnų teisės ir kitų bendro pobūdžio dalykų paskaitas. Tuo metu supratome, kad tai yra dalis bendrojo teisininkams būtino išsilavinimo. Laikui bėgant, studijuojant įvairių teisės šakų dalykus, kiekvienas pamažu pajutome, kurios teisės sritys kiekvienam iš mūsų buvo arčiau širdies. Tuomet ir specializacijos sritis darėsi aiškesnė.

– Kuri teisės kryptis Jums buvo įdomi?

– Mano studijų metais buvo keli vyresnės kartos dėstytojai grandai – prof. dr. Armanas Abramavičius, prof. dr. Jonas Prapiestis, prof. habil. dr. Valentinas Mikelėnas. Tai charizmatiškos asmenybės ir jų paskaitos buvo

ypatingos, visi buvome sužavėti. Man lūžis įvyko antrame kurse, kai baudžiamosios teisės seminarų metu mus pirmąkart nusivedė į teismą. Kiekvienam davė bylą, kurią reikėjo peržiūrėti. Man atiteko kraupoka nužudymo byla... Pamatės nuotraukas, supratau, kad, nors baudžiamosios teisės teoriją itin mėgstu, praktinė jos dalis man – „per daug“. Tada pradėjau galvoti, kur vyksta kūryba, kokiose srityse visuomenė žengia į priekį. Taip pradėjau domėtis intelektualinės nuosavybės teise.

– Po VU toliau žinias gilinate Japonijos Kiūšiū (Kyushu) universitete. Kodėl pasirinkote šią šalį?

– Studijuodamas VU ketvirtame kurse, pagal „Erasmus“ programą metams išvykau į Vokietiją. Per tuos du semestrus išklausiau 19 teisės dalykų vokiečių kalba ir suspėjau dalyvauti trijuose teismo inscenizacijų konkursuose. Penktame kurse užbaigiau rašyti magistro darbą ir pradėjau mąstyti apie tai, kas laukia toliau.

Gavęs keletą darbo pasiūlymų iš didžiųjų advokatų kontorų, nusprendžiau pabandyti pratęsti studijas užsienio šalyse – bet ne Europoje, o Azijoje. Paraiškas padaviau į universitetus Singapūre ir Japonijoje. Tuomet buvau įsitikinęs, kad darbą galėsiu gauti

Dr. Paulius Jurčys Harvarde. Asmeninio archyvo nuotr.

ir vėliau, o studijų galimybes gali ir nepasitaikyti.

Japonijos Kiūšiū universitetas man atsakė labai greitai ir pasiūlė itin geras finansines sąlygas: stipendiją ir sveikatos draudimą. Pamačiau, būtų kvaila nepriimti šio pasiūlymo. Tada vasarą praleidau gimtojoje Klaipėdoje, ten pradėjau mokytis japonų kalbą. O rugsėjo mėnesį metams išvykau į Japoniją, kur prasidėjo naujas ir neplanuotas etapas, trukęs net 7 metus.

Japonijos Kiūšiū universiteto tarptautinė programa buvo labai gerai vertinama ir gaudavo gerą finansavimą. Atvažiuodavo geri

■ Nukelta į 10 p.

Kodėl Europos centrinis bankas sumažino palūkanų normą ir kiek ji dar gali kristi?

■ Atkelta iš 8 p.

Ar kas nors graušis nagus dėl palūkanų normų sumažinimo?

Standartiškai palūkanų normų sumažinimu labiausiai nepatenkinti būna taupytojai, ypač – indėlininkai. Bankų indėlių palūkanų normos koreliuoja su centrinio banko nustatytais palūkanų normomis. Tad natūralu, kad dalis bankų po šio ECB palūkanų normų sprendimo jau sumažino siūlomas indėlių palūkanų normas. Dėl to

„įdARBINTI“ pinigus ir gauti nerizikingą grąžą taupytojams bus sunkiau. Vis dėlto vos kas trečias bankuose laikomas gyventojų indėlis (t. y. 7 iš 23 mlrd. eurų) lemdavo grąžą. Didžioji dalis gyventojų savo indėlius laikė einamosiose sąskaitose ir jokio palūkanų normų išaugimo apskritai nepajuto. Tad ir palūkanų normų sumažinimas jiems neturės jokios įtakos. Autorius yra Vilniaus universiteto Ekonomikos ir verslo administravimo fakulteto dėstytojas ir Lietuvos banko ekonomistas. ■

Kas lemia sėkmę?

Pokalbis su Vilniaus universiteto absolventu dr. Pauliumi Jurčiu

■ Atkelta iš 9 p.

studentai ir puikūs dėstytojai iš visų pasaulio kraštų. Profesorius Toshiyuki Kono, kuris vadovavo programai, paragino mane gilintis į tarptautinius ginčus dėl intelektualinės nuosavybės teisių. Tuo metu teisės mokslininkai ir praktikai siekė išspręsti problemą, kur nagrinėti tarptautinius ginčus. Intelektinės nuosavybės teisės yra teritorinio pobūdžio, todėl Japonijos patentai galioja tik Japonijoje, Amerikos patentai galioja tik Amerikoje, bet verslas veikia tarptautiniu lygmeniu. Tai buvo nauja ir labai įdomi sritis.

Po magistrantūros studijų pasilikau rašyti daktaro disertacijos. Per tuos trejus metus su prof. T. Kono įgyvendinome lyginamojo tyrimo projektą, kurį vainikavo daugmaž 1200 puslapių knyga. Gavęs prestižinę stipendiją, pasilikau ir podoktorantūrai. Buvo rengiami įvairūs projektai, atvykdavo profesorius iš Europos ir Amerikos. Jie suprato akademinio darbo vertę ir didžiūdavosi savo profesija. Man irgi kilo mintis, kad dėstyti universitete yra labai kilnus dalykas. Dar būdamas doktorantu, pradėjau skaityti paskaitas. Kai tapau dėstytoju, universitete dirbantys japonai jautėsi nepatogiai, nes turėjo į mane kreiptis ne ponas Pauliau (Poru-san), o Poru-sensei. Kreipinys „sensei“ japonų kultūroje paprastai skiriamas mokytojui ir reiškia didelę pagarbą. Dažniausiai kreipiamasi „sensei“ į vyresnio amžiaus žmones. Man buvo nepatogu ir atrodo truputį ironiška, nes tuo metu buvau 26–27 metų ir visi universiteto administracijos darbuotojai buvo už mane gerokai vyresni.

Pradėjęs dirbti dėstytoju, supratau, kad mano paskaitos nėra patrauklios, nes tuo metu man trūko praktinės patirties. Tada ėmiau galvoti, ką daryti. Supratau, kad iš Japonijos esu ne tik viską gavęs, bet ir daug savęs atidavęs, todėl kilo mintis „versti kitą puslapį“. Mąščiau, jeigu noriu judėti pirmyn, turiu nebegaišti laiko. Išsiunčiau dokumentus

į Harvardą, Jeilį ir Stanfordą, atsakymą gavau iš kelių ir važiuoti nusprendžiau į Harvardą.

– **Ar buvo sunku įstoti?**

– Harvardas turi daug programų. Aš studijavau tarptautinę teisės magistrantūros programą, kuri pritaikyta užsienio teisinį išsilavinimą turintiems teisininkams. Procesas stojant į tarptautines programas visur yra daugmaž panašus, tik, aišku, stojant į Harvardą, konkurencija – didesnė.

Gavęs teigiamą atsakymą, dar abejoju ir klausinėju artimųjų, ar man verta važiuoti į Harvardą. Vienas man artimas profesorius atsakė: „Negali būti net klausimo, pirmyn.“ Atsimenu, kai įžengiau su lagaminais į Harvardo aikštę, supratau, kad tai buvo kvailas klausimas.

– **Kokia atmosfera Harvarde?**

– Ten kitas pasaulis, kita erdvė. Į Harvardą atvažiuoju su vienu tikslu – kuo daugiau išpausti iš tų metų ir klausyti žymiausių profesorius paskaitų. Per dieną būdavo 2–4 paskaitos, per pietų pertrauką vykdavo renginiai, kur būdavo kviečiami pranešėjai. Bevalgydami picą, klausydavomės, kaip žmonės tiesia savo karjeros kelią. Tuomet eidavau į sporto salę žaisti krepšinio, o vakare kartu su studentais susirinkdavome bibliotekoje. Tai pati didžiausia universitetinė biblioteka. Ten sėdėdavome iki vidurnakčio. Kadangi gyvenau šalia esančiame bendrabutyje, vidurnaktį pareidavome švęsti kieno nors gimtadienio. Pastate gyveno šimtai žmonių, todėl beveik kiekvieną vidurnaktį būdavo kieno nors gimtadienis. Sėdėdavome iki 2–3 valandos, o ryte reikėdavo keltis. Skaičiauju, kiek per dieną sutikdavau žmonių ir pasisveikindavau, – jų būdavo 170–200.

– **Kokių pastebėjote skirtumų tarp studijų Lietuvoje, Japonijoje ir Amerikoje?**

– Skirtumai priklauso nuo studijų programos ir šalies kultūros. Lietuvoje studijavau teisės pagrindus, dėstytojai stengdavosi pateikti esminę medžiagą, kurią studentas turi įsisavinti. Todėl normalu, kad yra dau-

giau dėstytojo monologo ir mažiau bendravimo, kuris vyksta jau seminarų metu. Daugiau diskusijų būna per pasirenkamuosius dalykus, nes pagrindai jau suformuoti ir žinomi pagrindiniai teisės principai.

Japonijoje paskaitose beveik visada dominuoja dėstytojas, diskusijos su studentais nevyksta, nebent dėstytojas būtų itin novatoriškas.

JAV studijos yra paremtos sokratiniu mokymo metodu. Ten labai daug diskusijų, praktinių užduočių, didelę įtaką turi ekonominis požiūris į teisę, sąnaudų ir naudų vertinimas.

– **Jums teko ne tik studijuoti, bet ir dirbti Amerikoje, Japonijoje. Kokiose bendrovėse dirbote ir kaip sekėsi šiose šalyse pritaikyti turimas teisės žinias ir patirtį?**

– Baigus studijas Harvarde, trumpai teko dirbti „Google“ bendrovėje tarp studijų ir darbo advokatų kontoroje. Man tiek ir užteko, nes technologijų kompanijoje darbas yra itin intensyvus, užduotys sprendžiamos veiksmingai ir greitai. Metus dirbau prestižinėje advokatų kontoroje Tokijuje. Ten užduotys turėjo būti atliekamos nepriklausomai, net jei tam ir reikėtų skirti daug brangaus laiko. Svarbiausias buvo ilgas metus trunkantis žmogiškasis ryšys ir pagarba tarp kontoroje dirbančių teisininkų ir kontoros klientų. Vėliau pagalvojau: reikia važiuoti į Silicio slėnį ir pradėti kurti savo kompaniją. Tai visiškai neplanuota gyvenimo situacija, nes kaip teisininkas maniau, kad būsiu teisėjas, advokatas arba prokuroras, o gal dirbsiu valstybės institucijoje – tokie yra keliai. Dabar su visais dalinuosi mintimi, kad teisės studijos atveria nepaprastai plačias galimybes: baigę teisę, nebūtinai turėsite dirbti advokatu, prokuror ar teisėju. Teisės studijos suteikia pagrindus dirbti bet kokią darbą, jei tik to norite.

– **Šiuo metu esate vienas iš startuo-**

lio „Prifina“ bendrakūrių. Gal galite daugiau papasakoti apie kompanijos veiklą? Apie ką svajojote, kurdamas startuolio idėją?

– Mes gyvename naujoje duomenų ekonomikoje, kur duomenys turi itin didelę vertę. Kompanijoje kuriame naują duomenų ekosistemą, kurioje kiekvienas žmogus turi galimybę valdyti savo duomenis ir gauti iš jų naudos. Kuriamė žmogų orientuotą duomenų platformą, kurioje naujos kartos programėlės suteikia žmonėms galimybę kalbėtis su dirbtinio intelekto asistentais, optimizuoti savo dienos ritmą ir panaudoti savo duomenis taip, kad galėtų gyventi sveikiau, ilgiau ir patirti daugiau džiaugsmo.

– **Kokių vertingų gyvenimo pamokų gavote iš savo tarptautinės patirties?**

– Savo studentams siekiu paaiškinti, kad teisė nėra mokslas apie ginčus ir konfliktus. Teisės tikslas – sukurti tokią visuomenę, kurioje galėtume pasitikėti vienas kitu, jaustis saugūs ir saugomi teisės. Teisė, kaip ir žmonės, turi būti dinamiška ir sudaryti sąlygas, kurios leistų žmonėms pasitikėti vieni kitais, kad vietoje konfliktų siektume dialogo ir bendrų tikslų.

Studentams linkiu neskubėti pradėti dirbti, išnaudoti galimybę mokytis ir semtis žinių. Teoriniai pagrindai ir principų suvokimas yra itin vertingi sparčiai besikeičiančiame pasaulyje. Linkiu neskubėti nubrėžti galutinio taško, pavyzdžiui, „dabar pradėsiu dirbti advokatų kontoroje“. Pabandyti skirtingus dalykus, išmėginti vieną vaidmenį, antrą, trečią. Padirbti vienoje bendrovėje, padirbti nevyriausybiniam sektoriuje, išbandyti skirtingas profesijas. Tada pradės labai greitai aiškėti, kur norisi dirbti, ką daryti. Drąsiai eksperimentuoti, nesibaiminti, kad kas nors neišeis. Nes jeigu nepavyksta, situaciją galima pakeisti labai greitai. Parengė Antanas Gerdaitis

TAUTOS ISTORIJOS PUSLAPIAI

„Pačiam sunku suvokti, kad tavo istorija svarbi“

Pokalbis su etnologe Elena Bradūnaite-Aglinskiene

Nuo Antrojo pasaulinio karo laikų, kai daugiau negu 60 tūkst. Lietuvos gyventojų teko trauktis iš savo šalies, praėjo beveik aštuoniasdešimt metų, tačiau pastarojo meto kontekste išeivių istorijai ir istorijoms skiriama vis daugiau dėmesio. Neseniai Lietuvos nacionalinio muziejaus išleista knyga „Lietuviai perkeltųjų asmenų (DP) stovyklose 1945–1951 m.“ yra ilgamečių tyrimų rezultatas, kuris virto fundamentaliu leidiniu visiems besidominantiems migracijos istorija. Jame į vieną vietą surinktos išeivijos lietuvių gyvenimą liudijančios nuotraukos, trumpi kiekvienos stovyklos aprašymai ir asmeniniai pasakojimai.

Minint Pasaulinę pabėgėlių dieną, poeto Kazio Bradūno dukra etnologė Elena Bradūnaite-Aglinskiene sutiko pasidalinti savo artimųjų prisiminimais apie šeimos pasitraukimą arklių traukiamu vežimu ir pamąstymais apie tai, kodėl išeivijos istorija Lietuvoje dar nėra giliau pažįstama, bei pažvelgti į pabėgėlių patirtį antropologės akimis.

Prie sienos riboženklio, keliaujant į Vakarų. 1944 m. liepa

– **Į Ameriką patekote, kai Jums buvo vos 9 mėnesiai, todėl prisiminimų apie gyvenimą perkeltųjų asmenų stovyklo-**

se neturite. Tačiau esate sakiusi, kad šeimos namuose Amerikoje apie tai ir ypač apie iššūkių kupiną pasitraukimo

kelionę buvo nuolat kalbama. Kokia ji buvo?

– Aš gimiau Miunchene, į kurį tėvai jau buvo persikėlę iš perkeltųjų asmenų stovyklos. Didžiąją dalį gyvenimo gyvenau Šiaurės Amerikoje, bet galų gale sugrįžau gyventi į Lietuvą. Seneliai ir tėveliai mums pasakodavo, kad jie labai nenorėjo trauktis ir palikti Lietuvą, bet vis tiek susikrovė daiktus į vežimą ir išvyko į Austriją – į Gracą, kur gyveno pažįstami. Mano tėveliai dar gavo bilietus į traukinį, tačiau seneliai su dėde ir teta iki Graco taip ir nuvažiavo tuo pačiu arkliais pakinkytu vežimu. Visą kelionę dėdė rašė laiškus ir siuntė į Gracą. Pagalvokite, koks turėjo būti vaizdas: žmonės su arkliais važiuoja per Vieną, o policininkai su motociklais stabdo autostradoje mašinas, kad jų nesuvažinėtų.

– **Ar girdint vaikams suaugusieji atvirai dalindavosi išgyvenimais apie patirtus iššūkius?**

– Buvimas stovyklose daug kam įsirėžė

■ Nukelta | 11 p.

„Pačiam sunku suvokti, kad tavo istorija svarbi“

Pokalbis su etnologue Elena Bradūnaite-Aglinskiene

■ Atkelta iš 10 p.

į atmintį, todėl ir kalbėta apie tai buvo labai daug. Patirti išgyvenimai būdavo papasakojami labai vaizdžiai, todėl mes, vaikai, visko klausydavomės kaip žiūrėdami kino filmą. Aišku, ne apie viską mums norėdavo atvirauti. Tiek persikėlus iš stovyklos į butuką Miunchene, tiek jau gyvenant Baltimorėje, pas mus lankydavosi vyresnio amžiaus sveiči, o kalbos pasisukdavo apie Gdanską, karo patirtį. Tai būdavo momentas, kai vaikus varydavo miegoti. Žinoma, mes susėsdavome palipę ant laiptų ir slapta vis tiek klausydavomės.

– Kas iš pasakojimų įsiminė labiausiai?

– Galbūt vėliau, apmąstant viską, stebino gyvenimiškoji ironija: komunizmą bandė diegti okupuotoje Lietuvoje, bet „tikras“ komunizmas buvo patirtas ir gyvenant tose stovyklose. Čia visi buvo lygūs: ar profesorius, ar kaimo bernas, – visi gyveno lygiai tomis pačiomis sąlygomis. Bet kartu ir kiekvieno žmogaus įnašas buvo vienodai vertinamas. Tai davė labai didelį psichologinį pagrindą: įsisteigė bendruomenės, buvo aišku, kad jiems bus svarbi kalba, bus svarbu išlaikyti lietuviškumą, kad ir kur jie būtų.

– Esate etninių grupių antropologė, galbūt į išeivijos patirtis žvelgėte ir per mokslinę prizmę?

– Jau vykdydami mokslinę veiklą, žiūrėjome, kaip įvairios etninės grupės, kurios atvažiuoja, išsilauko Amerikoje. Aiški tendencija, kad antrai kartai yra perleidžiama daugiausia patirčių, o trečiai kartai jau vargiai kas lieka. Ilgiausiai iš identiteto dalykų išsilauko maistas.

– Dar yra teorija, atsiradusi studijuojant piligrimus, išvykusius iš savo įprastos aplinkos ir vykstančius kur nors su tikslu į šventą vietą. Kas atsitinka grupėms, kurios keliauja kartu? Atsiranda ypatingas bendrystės jausmas. Tas labai padeda žmonėms išgyventi sunkumus, palaiko dvasinę, psichologinę prasme.

Elena Bradūnaite-Aglinskiene renginyje istorijų namuose. A. Bėkštos nuotr.

– Ar šių teorijų būtų galima pritaikyti lietuvių išeiviams?

– Kongreso bibliotekoje Vašingtone yra tekę užtikti įdomios medžiagos. Yra išsaugoti stovyklas prižiūrėusių Amerikos karių užrašai, kuriuose jie viską aprašydavo iš savo perspektyvos. Jie labai žavėjosi, kaip trys baltų tautos mokėjo susitvarkyti ir sugyventi. Iš kitų etninių grupių mes labai išsiskyrėme savo organizuotumu. Pabuvimas kartu stovyklose persiduoda, kai pradėdi suprasti, kad ir rašytojai, ir dailininkai, ir šokių grupės, ir dramų būreliai, skautai, ateitininkai – viskas, kas veikė Lietuvoje, persikėlė į stovyklas. Juk visi turėjo apsispręsti, kažką palikti. Tas patyrimas visus labai rišo. Etnines grupes dar labai lipdo ateities vizija. „Dipukų“ noras buvo sugrįžti į Tėvynę. Tas neatsitiko. Bet užsispyrimas sukurti kažką panašaus į Kazio Pakšto antrąją Lietuvą paskatino juos tai daryti diasporoje. Tad, mano manymu, gyvenimas stovyklose, kad ir kokia nelengva tai buvo patirtis, išeivijai buvo labai reikalingas. Tai leido mums „sulipti“ ir kartu gyventi net ir vėliau, kai visi išsisklaidė po pasaulį.

– Bėgti iš Lietuvos Antrojo pasaulinio karo metais teko dideliame žmonių skaičiui, bet apie jų istorijas nėra daug kalbama. Kodėl?

– Gal tai susiję su tuo, kad iš emigracijos grįžo labai maži žmonių. Net ir svetur susikurtas gyvenimas buvo geresnis, nei tas, kurio buvo galima tikėtis sugrįžus, dokumentai jau buvo užsienietiški, sveikatos apsauga svetur tuomet buvo geresnė. Tai savotiškai slopimo išeivių grįžimą. Mano tėveliai iškart po 1990-ųjų nutarė grįžti ir 1992 metais jau turėjo butą Vilniuje. Bet tokių nėra daug. Kas sugrįždavo į Lietuvą, kažką perduodavo muziejams, bet žmonėms buvo sunku save suvokti kaip istorijos liudytoją.

Išeivijos istoriją tyrinėjanti Lietuvos nacionalinio muziejaus istorikė Irena Mikuličienė yra pasakojusi, kad, pradėjusi savo tyrimus, ji susidūrė su didžiule istorinės medžiagos apie išeivius stygiaus problema, pati turėjo ją susirinkti. Dabar turime ištis svarbų jos sudarytą leidinį. Amerikoje tokios knygos mes nebūtume išleidę, nes labai sunku žmogui pačiam suvokti, kad jis gyvena istorinėje epochoje, kuri nesikartos, kad jis yra liudytojas tam tikro laiko, kur susidėjusios aplinkybės visada bus vis kitokios. Įsitvirtinęs galvojimas, kad kiekvienas mūsų esame tik eiliniai žmonės, kurie niekam neįdomūs, todėl kam gali būti įdomi mano istorija.

Amerikoje per suvažiavimus labai dažnai ragindavau užrašinėti savo žodinę istoriją, nes bėgo ne tik profesoriai, bet ir paprasti ūkininkai. Sakydavau, kad to labai reikės tada, kai norės mums primesti, jog į Vakarus pabėgo tik fašistai.

– Kaip manote, kas lėmė tokią baltąją skylę mūsų XX amžiaus istorijoje?

– Lietuvoje po 1990-ųjų viskas keitėsi: politinė sistema, pinigai. Reikia džiaugtis, kad, esant nelengvai situacijai, buvo atkreiptas dėmesys į Sibiro tremtinius, į gimtąsias vietas parvežti jų palaikai, išspausdintos tremčių istorijos.

Tuo tarpu išeivijai dėmesio buvo mažiau, prireikė dar 30 metų, kad pradėtume apie tai

Poetas Kazys Bradūnas ir žurnalistas Aleksas Laikūnas Lietuvių rašytojų suvažiavime. Augsburgas, 1947 m. liepos 11-12 d.

daugiau kalbėti. Apie išeivius buvo galvojama taip: ten, Amerikoje, tai turtingi dėdės, kurie atvažiuoja ir į dolerinę nusiveda, mašiną nuperka. Jie buvo labiau pažįstami per siuntinius ir penkių dienų apsilankymo keliones... Dabar, kai emigracija yra artimesnė patirtis, kai visi turime tokios patirties savo šeimose, tai ir jos istorijos gali atsispindėti visai kitaip.

Lietuvos nacionalinio muziejaus leidinyje „Lietuviai perkeltųjų asmenų (DP) stovyklose 1945–1951 m.“ pristatoma beveik visa iki šiol Lietuvos nacionaliniame muziejuje sukaupta medžiaga apie perkeltųjų asmenų stovyklas ir žmonių gyvenimą jose. Tai visa apimantis pasakojimas apie likimo svetur nublokštus mūsų žmones, apie jų kasdienybę perkeltųjų asmenų stovyklose, apie bandymą išlikti, nepasiduoti nevilčiai, apie pastangas išsaugoti lietuviškumą, lavintis, tobulėti, rasti jėgų pradėti gyvenimą iš naujo, garsinti pasaulyje savo gimtąją šalį nepamirštant skaudaus Tėvynės likimo. Lietuvių išeivių istorija atspindima ir šiuo metu Istorijų namuose, T. Kosciūškos g. 3, Vilniuje, veikiančioje parodoje „Pasaulio dydžio Lietuva: mūsų migracijos istorija“ bei jos kataloge. Parengė Lietuvos nacionalinio muziejaus komunikacijos specialistė Živilė Stadalytė ■

VYTAUTAS DIDYSIS PROF. KONSTANTINO REGELIO GYVENIME

Doc. dr. Judita Puišo

1930 metais minint Vytauto Didžiojo mirties 500-ąsias Vytauto Didžiojo mirties metines, visoje Lietuvoje vyko šiai sukakčiai skirti masiniai renginiai. Jų metu buvo renkamos lėšos Vytauto Didžiojo fondui, kurio vienas iš tikslų – tautinio muziejaus sukūrimas. Šiame muziejuje planuota saugoti ir demonstruoti visa tai, kas brangu tautai, kas sietų ateitį su praeitimi, kiekvienam primintų didvyrius ir skatintų lankytojų tautinę ir valstybinę dvasią.

Vytauto Didžiojo fondui aukojusių asmenų kortelių kataloge yra ir Lietuvos universiteto (vėliau – Vytauto Didžiojo universiteto) profesoriaus Konstantino Regelio kortelė. Joje rašoma, kad prof. K. Regelis maloniai

Vytautas Didysis Lietuvos paviljono Garbės salėje Pasaulinėje parodoje Niujorke (1939 m.). Skulptūra – augalų apsuptyje

prisidėjo, paaukodamas šiam kilniam tikslui.

1930 metais buvo numatyta Kaune, Vytauto kalne surengti Vytauto Didžiojo metų Žemės ūkio ir pramonės parodą, kuri vyktų

Vytauto Didžiojo paviljonas

penkis dienas – nuo birželio 18 iki 23 d. 1930 m. gegužės pabaigoje vykusiame Vytauto Didžiojo komiteto parodos paviljono komisijos posėdyje, kuriam pirmininkavo Bronė Girienė, buvo pasiūlyta šiame paviljone ne tik eksponuoti istorinius dokumentus ir eksponatus, bet ir atspindėti Vytauto laikų augaliją ir gyvūniją. Šiuo klausimu rengėjams buvo pasiūlyta kreiptis į profesorius – Konstantiną Regelį ir Tadą Ivanauską. Vytauto Didžiojo paviljono eksponatus planuota surašyti į katalogą, kuri redagavo dail. Jonas Juozas Burba, įvadininius žodžius turėjo parašyti prof. Eduardas Volteris ir dr. H.

Kairiūkštytė-Jacynienė. Katalogas turėjo būti gausiai iliustruotas ir siekti net 120 puslapių.

1930 m. birželio 3 d. vykusiame statomo Vytauto Didžiojo paviljono komisijos posėdyje dalyvavo ir prof. K. Regelis. Jis pasižadėjo parengti medžiagą apie tai, kokie buvo būdingiausi Vytauto Didžiojo laikų augalai. Kaip rašo tuometinė spauda, Vytauto Didžiojo paviljono-paminklas buvo savotiškos statybos, 19 metrų aukščio, panašus į bokštą, kainavęs 40 tūkst. litų. Jame buvo rodomi eksponatai, vaizduojantys Vytauto Didžiojo laikus. Tačiau nei spaudoje, nei moksliniuose darbuose nieko neužsimenama apie profesorius K. Regelio ir T. Ivanausko atliktus darbus.

1939 metais, Lietuvai dalyvaujant pasaulinėje parodoje Niujorke, Vytauto Kašubos sukurtą gipsinę Vytauto Didžiojo skulptūrą, apsuptą augalų, buvo eksponuojama Lietuvos paviljono Garbės salėje. Nors ir nėra jokių paminėjimų, tačiau galima numanyti, kad tai buvo Vytauto Didžiojo laikus menantys augalai. Kuriant šią kolekciją, prisidėjo Vytauto Didžiojo universiteto prof. K. Regelis. ■

PARODOS

IŠ BIBLIOTEKOS KOLEKCIJOS

Janina Valančiūtė

Iki rugpjūčio 30 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje (Kaštonų g. 7, Vilnius) veikia paroda „Iš bibliotekos kolekcijos: Tapyba, akvarelės, piešiniai, pastelės ir ekslibrisai“, skirta Lietuvos medicinos bibliotekos meno galerijos 30-ies metų sukakčiai.

Nuo pirmosios parodos 1994 metais biblioteka turi sukaupusi vertingą autorių dovanotų kūrinių kolekciją. Didžiausią jos dalį sudaro ekslibrisai. Išleisti keturi ekslibrisų parodų katalogai ir almanachas „Ekslibrisai gydytojams“.

Galerijoje savo darbus eksponavo dailininkai Aloyzas Stasiulevičius, Vija Tarabildienė, Aušra Čapskytė, Alfonsas Čepauskas, Valerijonas Jucys, Juozapas Miliūnas, Jonas Varnas, Ina Budrytė, Viktorija Daniliauskaitė, Mantas Maziliauskas, Rima Gaižauskaitė, Vilija Kneizytė ir kt. Su savo darbais supažindino dailės terapeutai, moksleiviai, studentų

Paroda Lietuvos medicinos bibliotekoje

ir senjorų dailės studijų nariai, Rokiškio psichiatrijos ligoninės pacientai. Kasmet buvo rengiamos Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės klubo „13 ir Ko“ (vadovė – gyd. Danguolė Survilaitė), tapybos ir fotografijos plenerų „Atraskime nežinomus Lietuvos turtais – tris nuostabių E. F. Andre parkus prie Vilniaus“ parodos.

Vis gausėja kuriančių medikų būrys.

Bibliotekoje parengtos Rimanto Keblo, Eglės Stukaitės, Laimos Baltrūnienės, Ritos Lunskenės, Valerijos Dulskienės, Danutės Barštienės, Giedriaus Uždavinio, Vidos Domarkienės, Algimanto Bandzos, Vidmanto Mickevičiaus, Laimono Jazukevičiaus, Leonos Korkutienės, Arturo Milašausko, Vytauto Jakelevičiaus, Stepono Bagdono, Michailo Aizeno, Emilijos Petrauskienės, JAV

gyvenančio gydytojo neurologo Andriaus Plioplio ir kitų autorių tapybos, akvarelių, piešinių ir fotografijų parodos. Atsidėdami už galimybę pristatyti savo kūrybą, autoriai dažnai dovanoja darbus, kuriais puošiame bibliotekos erdves ir darbo kabinetus. Taip susikaupė didžiulė meno kūrinių kolekcija

EKSLIBRISŲ KONKURSO „ISTORINĖS ATMINTIES VARDAI“ PARODA ŠIAULIUOSE

Dr. Raimundas Kaminskas

Birželio 12 d. Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje vyko tarptautinio ekslibrisų konkurso „Istorinės atminties vardai“ parodos pristatymas, kuriame dalyvavo XXVII knygos mėgėjų draugijos nariai: dailininkas Vladimiras Beresniovas, istorikas Alvydas Surblys, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro (LGGRTC) sekretoriato vyresnysis patarėjas dr. Raimundas Kaminskas bei Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininkas Vladas Sungaila. Šie ekslibrisai skirti Lietuvos partizanams, tremtiniams ir kitiems, žuvusiems ir kovojusiems už Lietuvos laisvę, atminti.

Renginio dalyviams Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos istorikas, karo istorijos rekonstruktorių klubo „Partizanas“ narys, LGGRTC darbuotojas dr. Darius Juodis perskaitė pranešimą apie Lietuvos partizaninės kovos pradžią. Susirinkusiems buvo perduoti sveikinimai nuo LGGRTC generalinio direktoriaus dr. Arūno Bubnio. Bibliotekos administracijai įteikta knyga „Lietuviai Štuthofio koncentracijos stovykloje 1942–1945 metais“ ir prisimintas Lietuvių chartos 75-metis. Renginio pabaigoje svečiai turėjo galimybę susipažinti su bibliotekos Knygos grafikos centru.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šiaulių skyriaus nariai, apsilonkę parodoje

„MOKSLO
LIETUVOS“
PARTNERIAI:

alkas.lt

POZICIJA

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Gintė Niauraitė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Dalius Serafinas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vyngintas Gontis, Vincas Būda, Regina Kvašytė, Milena Seržantė, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas, Algirdas Mikas Žemaitaitis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169